

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE
Dins Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

ADMINISTRACIÓ
St. Barnat, 15, Pral. 2.
CIUTAT DE MALLORCA

Administrador: Juan Riuort

LA AURORA

Surt cada dissapte per donar ventim i altres erbes an es qui s'ho guany

¿A ON LA VENEN?

A Manacor: Ca-mesire Antoni Fiol Ferrer, 5.
A Palma: Llibreria d'En Guasp Morey, 6.—Taller d'encuadernacions d'En Francesc Ferrer. St. Eulària, 25.—Llibreria de M. Ernest Fran, Brossa.—Llibreria Amengual y Muntaner.

De Filisteu nostró

Ell ja ha tornat guaitar damunt *La Ultima Hora* dijous de s'altra setmana a vespre, quant ja teníem LA AURORA plena i a punt de tirar! El pobret fa vertaderament llàstima; se veu que es nostró darrer article l'entobí i el deixà sense polsos i sense sebre per on prendre. ¿Vos creis que se'n recorda des tres punts de discussió que ell mateix va moure? Si es mallorquins som catalans de nissaga; si vengueren, ademés dels catalans, altres pobladors a poblar Mallorca després de sa conquesta del Rei En Jaume; si es català i es provensal antic o llengo d'oc eren sa mateixa llengo? Aqueixa darrera qüestió ni l'anomena per res, i fa bé perquè es mesquinet no en sab pelada; i, si provava de discutir-ho, no faria més que pegar trevelades i tomverses. Seria ferest.

Per dir qualque cosa, mos aménassa per quant «arribi» diu ell «sa plenitud des temps, una plenitud des temps» que ell s'ha imaginada.—¿No n'esperen d'altra germanet, de «plenitud», que ja estau de ple dins una. ¿Sabeu quina? Sa «plenitud» des desbarats, dois, guitzeres i inconveniencies que amollau a la descosida.

Per incidència aludeix es *Filisteu* an «es moltíssims d'elements ètnics» de Mallorca «que traspasaren la conquesta», i que «no tengueren res que veure en so repartiment de terres» que feu a Mallorca el Rei En Jaume.—Però ¿per que no diu aqueix *Filisteu* quins foren aqueix «moltíssims d'elements ètnics» de sa població mallorquina? d'on vengueren? quant s'entregaren a Mallorca? a on s'establiren? Se'n guarda com de caure de dir-ho es *Filisteu* per sa potíssima raó de que no hu sab. ¿Que sab ell de sa nissaga de sa població mallorquina? Absolutament res; i, si no, que mos ho demostr! que don proves! que present raons! que al·legui fets: que citi monuments històrics! Bo està ell per fer res d'això! Ell serveix per insultar, per ofendre amb paraules esburbadés i de pessim gust, per més que pretenga parlar fi, oblidant que són ses obres que desempnyen es mestre. Des que es sortit a's mig, no ha fet més que insultar i ofendre, faltant a totes ses regles de bona criansa. No és LA AURORA sa grossera; i, si no, ¿que diga quina grosseria li hem dita! En canvi ell comensà per tractar-mos de «chulos de casas non sanctas». Però aqueix *Filisteu* es així, com certa gent de Sineu, que veuen es gep d'els altres i no veuen es seu.

I tracta de treure punta a lo que li diguérem que «l'estimàvem». I és ben ver que «l'estimam», come proïsme, per cumplir es Manaments de la Lleí de Deu, i estam disposats a fer-li es bé que poguem, precisament porque té rabia de noltros i mos fa tot es mal que pot. Però ell confón «s'estimació» amb «amistat». L'Evangeli mos obliga a a «estimar i fer bé an es nostros inimics». A lo que no mos obliga, a «esser amics» des nostros «inimics». Això és lo que se veu que ignora es nostró *Filisteu*, que mos fa un enfilat de càrrecs que resulten senzillament deliciósos.

Califica de «immotivada imprudencia», d'«agressió i jactanció defii» es nostró article de 1 de juliol sobre si «es catalans exploten es mallorquins». Es Es ben fals que tal article fos res de lo que diu es *Filisteu*, porque era una

defensa de ses nostres conviccions, d'una opinió nostra, completament justa i honesta, que desinteressadament hem defensada sempre; i allà no aludíem negú come contrari d'allò: no anomenàvem negú defiant-lo a discutir tal cosa. Defiàvem, això sí, tots es filisteus de Mallorca, però sense anomenar-ne cap. ¿Que un amic nostró havia tenguda una discussió amb aquest *Filisteu* a ca-aqueix sobre tal tema, setmanes enera? ¿I què? Per això noltros ni aquell amic ja no poríem sostenir en públic tal opinió nostra ni defensar-la? Si es *Filisteu* tengués es cap bé, veuria que sa seua pretenció es absurda i regoneixeria sa llibertat que tenim tots de pensar d'una altra manera que ell i de defensar públicament ses nostres opinions. Sols un que vaja fuit de cap, pot pretenir que ets altres no defensin cap opinió que sia contraria a sa d'ell. Si noltros l'haguéssim aludit o anomenat i defiat a discutir, poria dir lo que diu; però, com no fèrem res d'això, com just defensàvem sa nostra opinió, «s'agressió», «es jactanció defii» fonc d'aquell senyor que dia 11 de juliol sortí com un pinyol de cirera dalt *La Ultima Hora* contra un amic seu de tota la vida, de qui no havia rebut mai més que atencions corals i proves d'amistat de bon de veres.

I ¿què en direm de sa queixa que mos dirigeix es *Filisteu* porque, després de sa seua feta de dia 11 de juliol, deixàrem d'enviar-li LA AURORA? ¿Vol dir, després d'haver maltractat aqueix periòdic tractant-lo de «grosserando», allà on el rebia de franc feia anys, haviem de seguir enviant-le-hi? per que sèguis agraint-ho amb nous insults? S'amor que mos mana l'Evangeli tenir an es nostros inimics, no arriba tampoc a tal extrem de que los hàgem de donar mostres d'amistat particular, com seria enviar-los de franc es periòdic.

També se queixa es *Filisteu* de que li donàssem tractament, que no li diguéssem tu. Noltros pecarem d'altres coses, però procuram sempre no faltar a ses bones formes. Se tracten de tu ses persones amigues i de tota confiansa.

¿Com sa persona ofesa dalt *La Ultima Hora* dia 11 de juliol poria tenir desde aquell moment come amic de confiansa aquell senyor que firma va aquell raig d'insults, detracions i impropers? Pretenir s'ofensor es tracte d'amic de s'ofes després de tal investida es una nova prova de que a s'ofensor es cap no li va bé.

Fa llavò es *Filisteu* grans estabetjos porque hem tractat de «grosser» es seu llenguatge i apella a sa col·lecció de *La Ultima Hora* comparada amb sa de LA AURORA. No menam gens de por a que se fassa tal comparansa: i si és Tribunal es recte, estam segurs de no perdre. Si es *Filisteu* no anàs tan tapat, recordaria ses campanyes violentíssimes que ha fetes damunt *La Ultima Hora*, a on «li escaparen rois de paraules grolleríssimes i gruixadíssimes que sa gent sensata no usa mai així com les usava es *Filisteu* per pa i per salb.

Retreu es nostró contrincant que, després de sa feta de dia 11 de juliol dalt *La Ultima Hora*, va «aplassar» «per delicadesa» «sa presentació immediata de proves», i que noltros no «aprofitàrem» tal «delicadesa». ¿An allò de dia 17 de juliol deis «delicadesa», germanet *Filisteu*? Si efectivamet fos estat un acte de «delicadesa», hi hauríem atès i correspost; però allò no resultà més que un acte de *Perdona-vides* i una repetició d'ets insults i impropers de dia 11; i francament, es *Perdona-vides* no mos han cabut mai baix de nostron barret ni mos han feta mica de por mai i los hem enviats sempre a fregir ous de floca.

I aquí ve lo gros, lo ferest, lo formidable. Perque no mos arrufàrem i no mos posàrem a tremolar davant aquell *Perdona-vides*, mos aménassa es *Filisteu* amb una «exposició de fets» que poren embolicar LA AURORA, sa persona ofesa dia 11 de juliol. «es càrrec» que aqueixa «ocupa» «i ses altres persones que per tal càrrec l'elegiren i le hi han sostengut». ¿O quina por que mos ha agafada! ¡quin tremolor per tot el còs! ¡Ja estam llestos aquest pic! Aqueixan d'hostal (enano de la venta, que diuen es castellans) mos ne farà una d'ase i seca! No res, ja hu veurem si en sortir-m vius o engrunats! Per ara, sàpiga aqueix *nan d'hostal* que estam es més tranquils del món, que aqueixa aménassa seua i totes quantes ell mos puga fer, no mos mereixen més que es més solemne despreci. Lo que sí mos permetem fer-li avinent, que vaja alerta a retreure fets, que no sien pesta per ell i que no se'n duga s'aumut p'és cap. Si ell se figura que noltros no n'hi porem retreure a ell de fets que el mortifiquin, va ben errat. Entesos eh?

També mos ne feim trons de que es *Filisteu* qualque dia cumpleca s'aménassa que mos fa de «demostrar» «sa propaganda catalanista» que diu que «feu a Mallorca certa Autoritat». Aquí l'esperam, també d'asseguts, an aqueix *Filisteu*. Res, investiu, en volèr, germanet *Filisteu*! Per noltros no estareu. Mos torna dir es *Filisteu* que Mallorca «no és catalanista». ¿I qui ha dit que hu siga? Noltros no hu hem dit mai; lo que deim i repetim i repetirem fins que mos donarà la reial gana, que es mallorquins som de nissaga catalana, que som «catalans de Mallorca»; i que, si n'hi ha alguns, com aqueix *Filisteu*, que no hu volen ésser, no passen d'un escabotell de renegats i degenerats ridículs que reneguen de sa seua sanc, que és de lo més humiliant i oiós que s'puga concebre.

I com se desfà es nostró *Filisteu* d'allò que diu i prova D. Jusep Maria Quadrado dins sa seua *Historia de la Conquesta de Mallorca*, que sa població mallorquina procedí en sa immensa majoria de Catalunya i que ets aragonesos no hi prengueren casi gens de part? Idò diu que En Quadrado se morí abans de néixer LA AURORA, plena de furor catalanista. ¿I això es contestar, tros de *Filisteu*? ¿A on és sa vostra lògica, germanet? ¿No diguéreu vos que Aragó prengué part en sa conquesta i població de Mallorca? I En Quadrado diu tot lo contrari. ¿Que hi contestau vos? ¿Que En Quadrado se morí primer que nasqués LA AURORA. Si això no és contestar carabassa frita, que mos tirin d'una passa.

Mos diu es *Filisteu* que noltros hem etzibats «renecs» contra ses terres castellanes i que «hem dites pestes de ses regions espanyoles que no ajuden an es fins d'una regió determinada». Això és una solemníssima mentida. ¡A veure quant ni a on hem fet noltros mai res d'això? ¿Per que no mos confón i afona aqueix *Filisteu* citant-mos ses paraules que noltros hàgem dites

mai de res d'això! ¡Falta per lo mateix a sa veritat aqueix *Filisteu* dient lo que diu! Com falta també a sa veritat quant afirma que aquell amic seu de tota la vida, ofès tan barbarament dia 11 de juliol demunt *La Ultima Hora* amb so famós cent-cames *Al Avio*, «haja acceptada la firma d'un nomenament que es Govern Central li expedí». ¡Quina mentidassa! No, *Filisteu*! Cap Govern Central ha donada mai cap prebenda a tal amic! La que té, no la hi donà ni hi firmà cap Govern Central; per això de Madrid no li vengué cap nomenament. ¿E-hu veis, *Filisteu*, com vos aficau a parlar de lo que no sabeu ni enteneu? I per això faltau a sa veritat i pegau de folondres, fent riure massa la gent!

Aquell «amic» cobra es seu sou així com el cobrau vos, amb so mateix dret que el cobrau vos. ¿I què mos ventu a contar si els billets o moneda amb que cobra aquell «amic» duen «les inscripcions en castellà»? Són diners espanyols, no castellans, trets d'ets espanyols, dels quals prop de quatre milions parlen Català, i paguen naturalment ses seues contribucions. Sí, mentres no vengua un Govern *filisteu* que declari es catalanistes exents de contribucions, tendrem tantes de veus damunt es diners espanyols com n'hi puguen tenir es castellans i especialment es *filisteus* com aqueix de *La Ultima Hora*. De manera que en quant an això li toca an aqueix *Filisteu* un bon callar.

Mos retreu també aqueix subjecte que noltros hem defensat es nacionalisme (sistema polític tan lícit, honest i patriòtic com qualsevol altre). ¿I què, *Filisteu*? No mos n'amagam, més tost mos ne feim grossos d'esser nacionalistes, de defensar es nacionalisme, porque el consideram s'únic sistema polític que pot salvar l'Espanya.

Diu després es *Filisteu* que es posar un nombre de LA AURORA dins es canó de plom de devall sa *Primera Pedra* de l'església comensada an es Port de Manacor, fou una «ridiculesa des Vicari Capítular».

Així tracta aqueix *Filisteu* sa primera Autoritat Esglesiàstica! Com se suposa, aqueix... valent, si se tractas del Sr. Governador Civil, Capitá General, President de l'Audiencia o Delegat d'Hisenda, no s'hi seria atansat a tractar-los de ridículs. Però se tracta del Sr. Vicari Capítular, sa Primera Autoritat Esglesiàstica, que no té en mans seues sa força material per posar a... ca-seua es qui se desmanden; i per això es... valents com es nostró *Filisteu* se permeten contra tal Autoritat qualsevol insolencia i un raig de cosses i aixecs. ¡Ah... valents! I llavò teneu cara de parlar de bona criansa i de correcció; i tracten ets altres de grossers i demés fineses des referits articles de 11 i 17 de juliol. Posar LA AURORA dins un canó de plom davall sa *Primera Pedra* d'una església ¿és una ridiculesa? Sa «ridiculesa» està en calificar de «ridícul» tal fet. Es posar dins aquell canó es periòdics que hi posaren, no fou cap iniciativa del Sr. Vicari Capítular, sino de persones molt dignes i molt sensates que eren allà. I imirau quina cosa! A cap de tots es que eren allà, que hi havia molta de gent, li ocorregué de posar-hi *La Ultima Hora*; ne-gú hu proposa. Era que tots es presents tenien massa bon sentit per anar a proposar una tal cosa. No, un periòdic

que defensà aquell gran noningú d'En Zola, un d'ets escriptors més bruts que mai hagen trepitjada terra, un periòdic que ha defensades tantes de coses contraries o discordants des sentit cristià, no era gens indicat per posar-lo davall sa *Primera Pedra* d'una església.

Finalment, mos anuncia es *Fllisteu de La Última Hora* que, quant venga el Bisbe novell, l'«obsequiarà a la valenciana» amb «una traca», a on enflocarà «masclots» i «cantarelles». ¿Voleu germanet, no esser tan... ridícul? ¿Com no veis que totes ses vostres amenasces mos fan es mateix efecte que sentir gronyir un mosquit, que amb un cop de manada d'espert l'esbaltim? Per part nostra poreu desparar totes quantes de «traques» volgueu amb tots es «masclots» i «cantarelles» que vos pogueu treure des carabassot!

Una Reial Orde i D. Benet Pons

Aquest senyor sortí dissapte passat dalt *Correo de Mallorca* descapdellant sobre sa Reial Orde de delimitació de s'edifici de Monti-Sion i es dret que ell creu que s'Ajuntament de Ciutat té contra tal Reial Orde, a on mos conta que dins s'antic col·legi de Jesuïtes de Monti Sion «està instal·lat» «desde 1837» «l'Institut de segona ensenyansa», qüestió de fet, acceptada de les dues Potestats (la Pontificia i la Reial), no reclamant cap d'aquestes contra tal estat de coses amb motiu de sa celebració des Concordat entre es Govern de Sa Majestat la Reina D.ª Elisabet II i Sa Santedat el Papa Pio IX.

Que perdón D. Benet! ¿A on consta que es Concordat se celebrà per determinar i ficar ses partions de totes ses propietats de l'Església dins Espanya? ¿Mos ho sabria demostrar D. Benet que es Concordat se celebrà per res d'això? Moltes de vegades l'hem lletgit i no hi hem sabut afinar mai la determinació ni ficació ni delimitació de cap propietat esglésiàstica en particular Els articles del Concordat determinen qüestions de dret, administració i jurisdicció entre l'Església i s'Estat, però no devallen mai, que sapiguem, a dir: tal propietat de l'Església de tal punt arriba fins aquí o fins allà, fins a tal retxa o fins a tal altra i abraça tal extensió superficial o tal altra. Veja D. Benet si mos sab provar lo contrari. E-hu duptam molt que sia capaç.

¿A on consta, idò, que mai sa Potestat Esglesiàstica i s'Estat se fossen posats d'acort sobre sa retxa divisoria o partió entre lo que a s'edifici de Monti-Sion és de l'Església i lo que és de s'Estat? Si mai hi hagués hagut tal acort, constaria a qualque banda, i es Ministeri d'Hisenda l'hauria invocat quant ara li demanaren que se precissàs i ficassat partió.

De manera que D. Benet suposa gratuïtament una cosa que no consta en lloc; i hem d'afegir que creim que D. Benet la suposa amb tota sa bona fe el mon.

Mos conta D. Benet que s'Ajuntament de Ciutat, fa dos anys, demanà an es Govern s'edifici de Monti-Sion, i mos recorda que s'article segon de sa Llei de 1 de juny de 1869 «dóna preferència a ses Corporacions populars, per sa cessió d'edificis de s'Estat, quant es Municipis los solliciten per fins d'ensenyansa o de beneficencia». —Està molt bé, D. Benet. Però respecte de sa Reial Orde de deu de juny d'anguany no vé a lloc invocar tal llei, senzillament perque tal Reial Orde se concreta exclusivament a ficar i determinar sa partió entre lo que és de l'Església i lo que és de s'Estat an aqueix bo d'edifici de Monti-Sion. ¿Què té que veure aquella llei amb aqueixa Reial Orde? Absolutament res. S'Ajuntament de Ciutat no té dret de demanar a s'Estat més que lo que és

de s'Estat, allò que s'Estat regonega come seu, no allò que s'Estat regonega come de l'Església. ¡No compremem com D. Benet, que és un homo que té es cap clar, no veu això, que és tan evident. No compremem com va tan tapat i desorientat sobre s'alcans i transcendència d'aqueixa Reial Orde. ¡Per amor de Deu, D. Benet, estudiava la millor an aqueixa qüestió! que no vos torn succeïr com en lo de St. Antoniet, que creguéreu, això sí amb tota sa bona fe del món, que St. Antoniet era de s'Estat, i... llavò ja sabeu lo que succeï: que s'Estat regonegué que era de l'Església, sensa posar-hi sa més petita dificultat. Hi ha que anar uis esqolsats, D. Benet.

¿E-hu sentiu, centralistes?

Diumenge passat celebraren a Berga sa solemníssima Coronació Pontificia de sa veneranda figura de la Mare de Deu de Queralt. La coronà l'Excelentíssim Sr. Nunci del Papa, hi assistí la Sereníssima Sra. Infanta D.ª Elisabet de Borbon, l'Exm. Sr. Arquebisbe de Tarragona i els Rmds. Srs. Bisbes de Barcelona, Girona, Solsona, Seu d'Urgell i Lleida. Foren unes festes grosses de tot que anaren bé ferm. L'Exm. Sr. Arquebisbe de Tarragona, que no és català, sino lleonés, però que parla català molt bé, feu un gran sermó, perque és un orador de primera bona, i predicà en català. ¿Ah idò? I llavò hi hagué uns Jocs Florals, que resultaren també de lo millor. i tot fonc igualment en Català.

Havia correguda la veu que l'Infanta no hi assistiria perque eren en Català, però hi assistí i deu més i ben agrada que en sortí. Tant l'Arquebisbe com es President des Jocs Florals comensaren en castellà es seus discursos per saludar l'Infanta, però ben aviat romperen en Català i hi feren es discursos.

¿E-hu veis com es Català va endavant? Acabarà per enterrar-vos tots jo centralistes! Posau-vos bé amb Deu, per lo que puga esser!

Lo que diu En Clemenceau

Ja sabeu qui és aqueix revel·ler, un des caporals de sa política francesa, però que ara no comanda, sino que està a l'oposició, i publica un diari, *L'Homme Enchaîné* (l'homo encadenat), a on en diu de verdes i de madures i de tota casta. S'altre dia digué que, a pesar d'ets optimismes oficials i de dir es Govern francès i ets seus missatges i escolans d'amèn que tot va bé, lo cert és que ses línees de foc alemanyes dins França no se'n han duit cap porro, i casi no les han fetes recular. Mentres tant a Salònica, diu En Clemenceau, s'exèrcit francès guanya grans batalles, però damunt es paper només, no damunt es terreny, que és lo que pertocaria.

Lo de Rumania

Es periòdic nort-americà *World* té un corraspònal a Transilvania, regió d'Austria veinada de Rumania, i escriu que, si ets austriacs se són decantats de sa frontera rumana, és perque ses posicions que ocupaven, eren desfavorables, i que recularen a unes altres que les convenien molt més, i es rumans no los encalsaren gens.

En canvi es búlgars han invadida Rumania per sa banda de Drobudja, fent-s'hi endins i derrotant es rumans, que se'n van de d'allà cap a tramuntana.

Aquesta feta ha impresionat ferm, devers Bukarest, sa capital rumana, perque confiaven es rumans que es russos defensarien aquella banda.

Se veu que es russos no han tengut temps d'harribar-hi perque no hi ha ferro-carrils ni un sant remei i tenen mal travessar.

Això és una gran ventaige per alemanys i búlgars, que així poràn guanyar temps i distreure moltes de forces de s'exèrcit rumà.

Fan riaies ets aliats amb so creure-se que ara es russos p'es portell de Rumania s'han de tirar damunt Austria i la s'han de menjar frita. ¿Com és que no són passats per s'endret de Galitzia ni més ensà de la Bukovina? Per aqueix dos endrets s'hi serien poguts tirar damunt Austria i esbravar-s'hi. ¡Ja hu provaren! però no los anà bé. ¿I què en direm de tot es front alemany, de Galitzia fins a Riga? Com és que no hi han esbronat?

Per això és que noltros no creim que fassen gaire cosa es russos devers Rumania.

Res, a la cullita se veurà el fesol.

El Papa a favor de ses víctimes de sa guerra

El Papa, ja que ses nacions no el volen escoltar en lo d'acabar sa guerra, no para de fer comes a favor des ferits i presoners i orfes des qui moren an es camps de batalla o dins ets hospitals. Son molts ets enviats del Papa a ses nacions bel·ligerants per intercedir per tots aquells malanats a fi de millorar sa seua situació.

S'altre dia arribà sa notícia de que el Papa havia proposat an aquelles nacions que enviïn a Suïssa tots es presoners que tenen fa més de 18 mesos i que són pares de tres fills. Es Cardinal de París de part del Papa proposà això an es Govern francès, que hu acceptà. Mes val així. Ara veurem que diràn ets altres bel·ligerants.

Pobre Grecia!

Ets aliats, apoderats com estàn de part de Grecia, fan de la guerra pota per encalentir la gent contra búlgars i alemanys; pero es grecs no van gaire de raons, i són moltíssims que estàn contra ets aliats, sobre tot hi està s'exèrcit, especialment s'infanteria i sa cavalleria. El Rei se veu apuradíssim perque per on-se-veia prenga, troba cent lloges de mal camí. Come cunyat que és del Kaiser, és natural que sia favorable a Alemanya; però té ets aliats a Salònica i ses esquadres inglesa i francesa que rondetgen per ses costes de Grecia, amenant-lo continuament. A Salònica mateix, que ocupen ets aliats, ha esclatat una revolució a favor de sa dignitat nacional que ets aliats ofenen i trepitgen de sa manera més indigna i desenfreida del mon. ¡Pobre Grecia, víctima des qui se proclamen defensors de sa llibertat i des dret de ses nacions petites i desvalgudes!

Es Submarins

Dia 30 arribren a Sóller els naufracs del navili de vela italià *Stella del Mare* que un submarí alemany l'havia tirat a fons a 15 milles de Tuent.

Es mateix dia arribaren a Sitges els naufracs del vapor belga *Antigone* que un submarí alemany havia tirat a fons a 15 milles de Mallorca.

Devers aqueixos dies a la costa de Bagur es submarins feren la mateixa endema a un vapor inimic.

Dia 29 a 60 milles de sa Dragonera un submarí alemany tirà a fons un bergantí-goleta, *François Joseph*, de Marsella; duia 125 tonellades de fusta. Sa tripulació pogué arribar a St. Telm (Andratx).

Dia 1 de setembre arribaren an es port de St. Antoni d'Eivissa 15 naufracs des navili italià *Santa Marta*, de 1300 tonellades, que venia de Liorna,

que un submarí tirà a fons dia 30 d'agost a 20 milles d'Eivissa.

A Formentera arribaren també es tripulants de sa nau de vela italiana *Nosttra Signora della Guardia*, de 2193 tonellades que anava carregada de carbó cap a Sabonne, i un submarí la tirà a fons.

Dia 31 d'agost un submarí afonà una corbeta italiana, *Anunziata*, davant Alacant; sa tripulació, composta de setze homos, se pogué salvar, gracias a Deu.

Se veu que ets aliats segueixen es-sent... es reis de la mar.

¡Endavant ses atxes!

Diferents notícies de sa guerra

Es búlgars pareix que van molt entusiasmat amb sa guerra contra Rumania. Diuen que és sa guerra més popular que hi hagués haguda mai. El Zar Ferràn ha donat un manifest esperonant la gent a anar a la guerra, i tot hom se prepara per anar-hi.

A sa *Cambra des Comuns* (Diputats) d'Inglaterra es Govern ha declarat que, des que esclatà sa guerra, han destruïts 35 zepelins alemanys ets inglesos; però es periòdics alemanys diuen que no és ver perque ells només n'han perduts tretze.

Sa darrera volada des zepelins part damunt Inglaterra diuen que és estada sa més grossa que hi hagen feta ets alemanys. Eren devers catorze zepelins: bombetjaren una partida d'estacions de ferro-carrils i vies férrees, tirant-hi explosius de gran potencia. No se sab es malque hi feren perque ets inglesos e'hu tapen.

Encara no els ha llegut an es voladoqs ingleses anar a bombetjar Berlin. O hu troben enfora o no s'arrisquen.

Un al·lotot célebre

E-hu és un de Madrid, des *Requeté* d'allà, un carlista o *jaumista* de pel arveixinat, que se'n anà a peu a Lourdes per veure-hi D. Jaume, el fill de D. Carles de Borbón. Come carlista era *germanofil* ben encès, i amb tot i això, per veure sa guerra d'aprop i com se'n desfeien ets alemanys, se'n va a sentar plassa de voluntari dins sa *llegió estrangera* de França. Només corre es denou anys aqueix revel·ler. Se presenta a Lyon, l'envien a Valbonne a aprendre s'instrucció. Dins poc temps el vesten de soldat i l'armen de tot lo que s'era mester, i amb altres centenars de voluntaris l'envien an es front a parar bales.

Passà per lloc estret ferm una partida de vegades, fins que conseguí que el deixassen tornar a Espanya, i ha contada aqueix dies an el *Correo Español* de Madrid sa gandaina que ha correguda. Escoltau-lo, que sa seua contarella val sa barba d'un soldat. Ha dit tot això:

«El día 16 de Mayo, en Viller-sur-Cudan oí por vez primera el estruendo del cañoneo. Allí nos dijeron que nuestro regimiento de la Legión estaba en las trincheras, y elegimos compañía.

«Yo preferí la novena, por haber en ella varios españoles.

«Camino del frente en la Tauniere, tuvimos que aguantar cuatro horas de bombardeo de obuses, metidos en los abrigos, que no son casi siempre sino madrigueras.

«Escampó la lluvia de fuego, y pudimos respirar.

«Una vez en mi compañía, me destinaron a la 12.ª escuadra.

«La noche del día de mi llegada, cuando esperaba descansar, nos ordenaron que fuéramos a trabajar en la colocación de alambradas.

«A todo esto, al día siguiente pedí mi rancho y se me negó; me quejé al teniente, y con malos modales me dijo que no tenía derecho a rancho porque aún no había llegado la lista de

avitallamiento, y así estuve tres días, comiendo merced a los demás.

«Todo esto sucedía en Oise, a 14 kilómetros de Compiègne, y después fuimos trasladados al Somme para cooperar a la ofensiva en aquel sector.

«De lo que he sido allí actor y testigo, no se me borrará de la imaginación en la vida. Sangre, ruinas, desolación, encarnizamiento, heroísmo en unos y en otros, todo se derrochaba en el frente.

«Yo asistí a uno de los ataques más encarnizados, que duraron del 4 al 6 de Julio, próximamente tres días.

«De cómo sería aquél, da fe el hecho de que mi batallón perdiese más de 1.000 hombres. De mi compañía fuimos al ataque 150 hombres y sólo volvimos 12 y un sargento, con vida.

«Al empezar un ataque reparten *tafia* (alcohol) a los soldados.

«Recuerdo que en una carga a la bayoneta nos dijeron que delante de nosotros cargaban otras fuerzas y no era así. La carnicería era horrorosa. Tomamos un pueblo en ruinas, y los alemanes contraatacaron en masa, y era de ver cómo caían segados por las ametralladoras en las apretadas filas los que escapaban del fuego de los 75. No se me olvidará que trataban de atravesar una carretera frente al poblado que nosotros defendíamos, y eran tantos los que caían, que formaban montón en aquella, y en su fiebre de avanzar deshacían la fila para pasar al lado del montón de cadáveres que a cada instante crecía con nuevas víctimas.

«Era de admirar la entereza y la decisión con que buscaban la muerte los soldados del Kaiser.

«En el Somme, por primera vez, asistí a lo que en las trincheras se llama *bombardeo de gases lacrimosos*. Estos gases los emplean los alemanes cuando han de atacar a la bayoneta, pues los que los aspiran se ven imposibilitados de hacer algo por la llorera que les invade, y bajo cuya influencia se está un largo rato.

«Necesario es decir que todos tienen mascarilla, la que nos calábamos en el momento que advertimos la presencia del gas.

«Después de los combates del Somme nos retiraron de nuevo al Oise, en reserva y para descansar relativamente, porque los ejercicios eran muchos y duros.

«Allí recibí la gran alegría de mi liberación, que yo traté de conseguir antes apelando a la fuga por dos veces, lo que me valió, porque no falté del Cuerpo ni veinticuatro horas, quince días de arresto. La misma suerte cupo a otros tres españoles que conmigo fueron vueltos desde Compiègne. Las deserciones de los legionarios abundan; a desertar se ven forzados por los malos tratos que reciben ordinariamente de los jefes.

«Decía que, estando en ejercicios en un alto, me notificaron la nueva de mi liberación. Cualquiera puede figurarse, después de las penalidades sufridas, cuál no sería mi contento al verme libre dentro de poco.

«Al salir del Oise sólo me dieron 2,50 pesetas para mi manutención hasta llegar a Lyon.

«El viaje, largo y molestísimo. En Lyon me hicieron dejar el uniforme, y, en cambio, me entregaron un traje de paisano con el que he hecho el ridículo hasta llegar a mi casa. Un raído y sucio chaqué, un pantalón del mismo jaéz, una gorra de colores chillones y unos zapatos de gruesos clavos fué mi uniforme civil.

«También en Lyon, con el billete hasta la frontera española, me dieron otras 2,50 pesetas para que no me muriese de hambre.

«No quiero pasar más adelante sin hacer constar públicamente mi reconocimiento a todos los que de mi liberación, por instancias de mi madre, se

han ocupado, y muy especialmente a doña Isabel de Borbón, al Marqués de Amposta y a *El Correo Español*, que estimuló los trabajos de todos para mi vuelta a la Patria, curado ya de mis ardores juveniles.»

Però aquell *requeté* digué més coses an es del *Correo Español*, moltes d'elles tan ferrestes, que no són publicables. Vetassí les que digué manco ofensives:

«En la *legión extranjera* «la mayoría» de los soldados «son francófilos» (contraris de França), debido a los malos tratos de que son objeto.

«También en la Legión había muchos germanófilos; a mí me llamaban el *germanófilo*, sin que por esto se me persiguiera.

«La oficialidad de la Legión la integran individuos de todas partes, hasta alemanes. Los austrogermanos legionarios están en Argelia, desde luego.

«La gran mayoría de los legionarios son suizos y españoles. Compatriotas nuestros pasaban de 6.000 los enganchados en la Legión al empezar la lucha. De los 10.000 legionarios que constaban los cinco regimientos de la Legión que trajeron al frente, apenas si quedan 2.000.

«En lo que se refiere a nuestros hermanos, los regimientos de zuavos argelinos, en su mayoría están compuestos por españoles residentes en Argel. Las deserciones son muchas y muchos también los permisionarios que no vuelven.

«Naturalmente, que los austro-alemanes comprometidos en la Legión no están en el frente francés, sino en Argelia, de guarnición.

«Sin embargo, uno que otro alemán había en las trincheras con nosotros. Recuerdo de un sargento alemán, Ossuran, que murió como un valiente en un servicio de patrullas, después de un furioso ataque.

«El servicio durante los días que estábamos en las trincheras, era verdaderamente insoportable por lo duro y lo continuado; casi a lo que menos se temía era a los combates.

«Esta era la distribución de la estancia en las trincheras: Durante seis horas se estaba en éstas. Hasta media noche montaba guardia en el sitio designado media sección y la otra mitad el resto de la noche.

«En ésta cada una disfrutaba de cuatro horas de centinela. El *alerta* se daba a las tres de la madrugada, y todos nos poníamos en pie de combate; a las cuatro nos retirábamos al abrigo, y a las cuatro y media nos daban el café; a las cinco, el pan, a las seis, el *tafia* y el vino; a las siete, descanso, hasta las nueve, y desde esta hora, a trabajar en diferentes servicios, hasta las once, en que se tomaba el rancho. A las doce, a la trinchera, hasta las cuatro, hora otra vez de rancho, y luego, descanso, hasta las ocho, y después, a poner alambradas, hasta las diez o las doce, en que se estaba de guardia, según el turno.

«En resumen: Catorce o diez y seis horas de servicio, y las horas de descanso estaban distribuidas de forma que el descanso era poco menos que imposible.

«Excusado es decir que siempre, hasta para descansar, estábamos equipados, y que los abrigos no eran nada confortables. El nuestro por aquel entonces, era una bodega destruida.

«Tabaco, nos repartían alguno; pero en las trincheras estaba prohibido rígidamente fumar, por razones que todos alcanzarán.

«El relevo a retaguardia se hacía de once a una de la noche, y según turno nos quedábamos en segunda o en tercera línea, para descansar otros seis días, durante los cuales practicábamos ejercicios, revistas, y realizábamos obras de defensa; pero al menos, de noche teníamos tranquilidad podíamos descansar realmente.

«No quiero omitir lo que observé

acerca del trato que se da a los prisioneros alemanes, pues en más de una ocasión motivó en nosotros protestas, y hasta en los mismos franceses, el modo cómo eran aquéllos tratados. Los soldados del frente, los que hacían prisioneros y combatían, los respetaban y trataban con toda consideración; pero los *territoriales* que se encargaban de su custodia en el interior, cometían verdaderas atrocidades en los pobres alemanes. Esto es corriente e inevitable, y no cito casos, porque en el ánimo de todo francés está el que es verdad todo lo expuesto.

«Y para terminar, diré que me llevó a la guerra contra Alemania, no obstante mi simpatía hacia esta nación, el deseo de ver como combatían sus enemigos y por admirar más de cerca el tesón y el valor alemanes, ya que en sus filas me era imposible hacerlo, como hubiera sido mi deseo; lo que sí puedo asegurar, es que mi fusil causaría poco daño a los súbditos del Kaiser.

«Para ello, a cualquiera se le alcanzan los medios.»

Un diari anglès alaba ets alemanys

No cregueu que sia cap diarietxo de doblar u; és el *Morning Post* (*Correu del Matí*), que digué un dia d'aqueix:

«Alemania és una nació extraordinàriament forta, que amb sa seua perfecta organització treu es millor profit de cada partícula des seus grans recursos. És també una nació fondata patriòtica, i mentres es seus soldats siguen físicament capaços de combatre, combatran.

«No convé tampoc mantenir massa esperances respecte des sentit de sa població civil d'Alemania.

«A Inglaterra rebem poques claricies veres sobre sa situació interna d'Alemania.

«Tots ets alemanys que no són a la guerra, trebaien directa o indirectament en profit de sa guerra, i per consegüent totes ses persones bones per feina es Govern alemany les utilisa com si fossen soldats de fila.

«Alemania té, amb una paraula, certs recursos an el continent que no los hi poren capturar ni intervenir ets aliats amb tot quant aqueix puguen vel·lar per mar.»

Això hu diu un diari anglès, que parla així com s'ho sent i que demostra no voler enganyar es seus lectors.

Es diaris aliats se pinten tot sols per esser afectats d'emblanquinar la gent.

¡Que los compr qui no los coneix! Noltros no'n volem mudes ni llevar!

Sa neutralitat del Papa

No, ets inimics de l'Església no hu poren paír que el Papa cobri de cada dia més importància dins el món, davant totes ses nacions, amb motiu sobre tot d'aquesta guerra. Ells voldrien que se declaràs a favor d'una nació o a favor d'una altra per porer-lo presentar llavò com parcial; i, com fins ara no hu han conseguit ni hu conseguiràn mai, taien claus i el dimoni los se'n du. Entre aqueix neninguns se distingeix es gran diari de París *Le Temps* segons veim dalt es nostre company de París *Le Franc-Catholique* de 13 d'agost, es darrer que mos és arribat. *Le Temps* dia 1 de dit mes, destralètjà ferm contra el Papa criticant-li gròllement aquell discurs admirable que dirigi dia 30 de juliol an infants de Roma que acabaven de combregar per consegüer de Deu sa pau entre ses nacions europees, discurs que publicà sencer LA AURORA dissapte passat. ¡I què és lo que li critica an el Papa? Idò que el Papa digués an aquells infants que respecte de sa guerra just plora i prega, sensa dir qui té raó ni qui no'n té. I diu *Le Temps*: «El sobirà Pontific es neutral». Demana *Le Franc-Catholique* si es pregar es un

acte de neutralitat. *Le Temps* diu que sa neutralitat just té per objecte defensar ets interessos materials, ses fronteres, sa seguretat nacional, ses transaccions comercials. I d'això treu *Le Temps* que «sa doctrina de sa neutralitat és, en son origen, d'orde material i no moral. Per això ofèn es sentir el Papa, sobirà espiritual, parlar per l'estil d'així com parla es President d'ets Estats Units, Mr. Wilson. Un no conceb, qualsevol opinió relligiosa o filosòfica se professi, com puga sortir de sa boca del Papa un llenguatge de neutralitat utilitaria, exclusiu des governs temporals.»

S'ès vista mai una mala intenció més desenfreïda? Es una solemne mentida tot lo quant diu *Le Temps*. El Papa, antes que tot, come Vicari de Deu damunt la terra, es pare de tots es feels, de tots es qui tenen per Deu el Bon Jesús, maldament siguen heretges o cismàtics. I ça on s'ès vist mai que un pare, quant es seus fiis se baraien de mort come dimonis per fer-se bossins, se'n vaja a donar sa raó a uns contra ets altres? Lo que fa sempre un pare, digne de tal nom, lo primer que fa un pare, en veure-se an aqueix cas, és aticar-se a's mig des seus fiis per departir los; i, si ses forces no li arriben a poder-los departir, gement i plorant los pregarà que se departesquen, demanarà a Deu que los toqui es cor. I això és exactament lo que fa el Papa davant ses nacions cristianes que estan en guerra, fa dos anys. No, el Papa no ha d'anar a dir ara qui té raó i qui no'n té. Ara lo que interessa és que s'acabi sa guerra i que, si ses nacions tenen qüestions a resoldre, que se contintuesca un Tribunal Internacional que sentenci sobre totes aqueixes qüestions, i cada nació que se someta a tal sentència, única manera digna de resoldre i arretglar es sers racionals ses qüestions que puguen tenir.

Per lo mateix *Le Temps* de París comet una injusticia garrafal en tot lo que diu sobre sa neutralitat del Papa, i demostra tot es verí que En Barrufet li escola dins es cor contra l'Església de Deu i Jesucrist, Rei des sigles i l'Eternidat.

Un altre mot an es Filisteu

de La Ultima Hora

Pobre Filisteu de *La Ultima Hora*! Amb motiu de s'importantíssim donatiu que l'*Institut d'Estudis Catalans* de Barcelona ha fet de tots es llibres que ha publicats i que està publicant, a favor de la Biblioteca Bisbal de Mallorca, sortí es *Filisteu* dissapte fet un dimoni contra es nostre Vicari Capítular, contra es dignes sacerdots encarragats des servici de dita Biblioteca, i contra sa venerable memoria del Bisbe Campins; i amenassa publicar no sabem quants d'articles sobre això, que an es seu dir ho passaràn tot a foc i a sanc. Repetim que mos ne reïm de totes ses amenas ses d'aqueix *Filisteu*, i el deixarem descapdellar tot sol mentres no diga res que meresca correctiu o rectificació.

Es de lo més ridícul lo que fa aqueix *Filisteu*: mou qüestions i qüestions; i, quant li contestan i rebatem lo que ha dit, pren per un altre vent, i toca altres capítols: De manera que que no serva es solc ni guarda cap regla de bona discussió. Estiga segur que no el seguirem per tal carrerany, perque no estam per perdre es temps.

¿Vol que discutiguem amb ell? Que contesti a lo que diguèrem dia 1, 15 i 22 de juliol i dia 12 i 26 d'agost sobre si es catalans tracten d'explotar ets escriptors mallorquins, sobre si es mallorquins som catalans de nissaga, sobre si Aragó prengué o no part en sa conquesta de Mallorca, sobre si es català i es provensal antic era sa mateixa llengua. ¿Ha presentada es *Filisteu*

cap prova ni raó que valguen un gafet a favor seu? Ni una ni mitja ni la mitat de mitja.

— Il té es desenfremet de dir que noltros mos som «posats sempre an es terreny personal». Quina mentidassa! Es nostro primer article, es de dia 1 de juliol, no anomenava ni aludia cap persona. Si després n'hem anomenades o aludides, és estat contestant a ses provocacions i cites o alusions de persones que es *Filisteu* mos feia. Es ell i negú més qua ell que *personalisa* ses questions; és ell que no sab dir dues paraules que no *personalisi*, que no ofenga aqueixa o aquella persona; és ell que no se mou mai des «terreny personal» ni en sab sortir. Es que no té franc ni trassa per discutir res que no sien *personalismes*, i no amb raons, sino amb insults i grosseries, com és tractar de *chulos de casas non sanctas* amics seus de tota la vida.

Respecte de ses fleumes verinoses que tira contra sa memoria del Bisbe Campins, sols li direm que això que fa ell contra aquell gran Bisbe, és un atentat contra sa decència i es respecte que devem an es morts, i que més lleig està encara que cometa tal atentat un senyor que durant més de setze anys feu de l'amic an el Rdm. Sr. Bisbe Campins i an ets amics particulars d'aquell Bisbe. Si el Bisbe Campins i es qui el rodetjaven eren així com aqueix *Filisteu* los presenta, aqueix *Filisteu* no los havia de fer de l'amic.

Sabem perfectament per que és que fa tot això; sa passió i es despit són mals consellers. Es que el pobret pateix d'una malaltia terrible, moral, no corporal, que per ara no la volem dir; però que si segueix gaire pernetjant, vaja si li amollarem!

— No hi bovetgeu gaire, *Filisteu*, si no vos ne voleu dur s'aumut p'es cap.

Un Mercader Nou

VIII

(S'acaba aqueix capítol)

No durà gaire s'atenció de la gent envers d'En Juan i sa seua somereta, perque aviat altres mosques picaren sa curiositat des públic; així es que cop en sec de cap a cap de cós esclata un crit de

— ¡Ara! ¡ara!

Era que sortien a's mig d'es cós dos cavalls: es de *So'n Tort* i es de *So'n Romaguer* i se'n anaven cap a sa retxa.

Eren aqueix dos cavalls ben estirats; es de *So'n Tort* era una cavall d'uns set pans i tres quarts d'altaria, roig, ben aplomat, llarc de cós, pits amples, cap ben descarnat, avis grossos i uns aranelis ben uberts. Es de *So'n Romaguer* era poc més poc manco de sa mateixa altaria, negre com una mora, clenxat i dues cames blanques. No era tan fi com es de *So'n Tort*, tenia ses cames més gruixades, es travadors un poc llars i ses oreies una mica menes. Tant a un com a s'altre les porien ballar demunt s'esquena de grassos que estaven.

Com aquest any no s'era presentat cap mul per córrer, tocava ara an es cavalls es córrer sa *joia*.

Se posen es dos cavalls a sa retxa, i no hi havia medi de fer-los estar aturats; se coneixia que los havien espolsades ses mosques i que sabien lo que anaven a fer; així és que partien sensa que hi hagués *sus* i llavò havien de tornar arrera; se tornaven posar a sa retxa i no tenien aturai, donaven voltes, i quant les giraven cap a sa *joia*, tot d'una volien partir. Després de molt de malaveig, es Bal-le, aprofitant un moment que es dos cavalls estaven iguals, diu:

— Sus!

Aquells dos animals parteixen carretera uberta. dret com un fus cap a sa *joia*. Després d'haver corregudes unes cent passes, es cavall de *So'n Romaguer*

treu es bap devant, i tots es partidaris d'aquest cavall comensen a dir:

— ¡Ja li passa! ¡Ja li passa! ¡Mirau com li reprèn! ¡Ja ha begut oli es cavall de *So'n Tort*!

En Juan, que estava a's mig d'un parei de partidaris des cavall de *So'n Romaguer*, i que no eren des qui cridaven manco, se gira a ells i les diu:

— ¡Llástima que no deixin córrer ses someres amb sos cavalls; perque jo hauria feta una parada que haguera donat gust!

Es qui feia córrer es cavall de *So'n Tort*, com va veure que's de *So'n Romaguer* li era passat devant, comensa a donar llendera an es seu cavall i a cridar li; i aquell animal, com si hagués de fer es tro, s'amolla de tal manera que al instant va estar an es costat de s'altre cavall, i llavò si que es dos colcadors varen cridar i donar llenderades! I aquells dos cavalls, que tocaven casi amb sa panxa en terra, devallaven a la par.

Mentres es cavalls corrien, se sentien ses veus des partidaris des dos cavalls.

— Ja no li reprendrà pus es cavall de *So'n Tort*. Se coneix que ja ha fet es glop! diu un partidari des cavall de *So'n Romaguer*.

— ¡Ets homos son nostros! Se veu ben clar! diu un altre.

— Està a sebre! deia un partidari des cavall de *So'n Tort*! A la cullita se veurà el fesoll! ¡Aviat mos haurem tret es gat des sac!

— ¡Ja li passa! ¡Ja li passa! diuen una partida de veus a la una.

Efectivament, es cavall de *So'n Tort* comensa a reprendre a s'altre; i, com foren a ses astes, li va entrar dues passes devant. Es qui li colcava, quant fon a sa *joia*, atura es cavall, pega bot en terra, agafa sa *joia*, lleva ses fuies de sa canya i les dona an es cavall, per que les se menjás.

Es partidaris d'aquest cavall l'enrevolten i tot eren enhorabones que donaven an es colcador, que li queien ses baves de satisfet.

Com ja s'eren acabades ses corregudes, la gent comensa a buidar comentant sa parada des dos cavalls.

En Juan que se pensava que tots parlaven de sa seua somera, així com passava la gent les deia:

— E-hu ha fet bé ¿eh? ¡Si no té rival aquesta somereta!

Amb això passa ran d'En Juan un homo d'es qui havien corregut; i tot d'una que el veu, li vé a sa memoria lo que son pare li havia dit, que, quant arribás a un poble, fés de veure es corredors, i no les plangués un beure; i cregué que ja no tendria cap avinentesa millor per veure-los tots, i ja es partit a cercar es sis homos que havien corregut, i los se'n mena a s'hostal.

Tot duna que arriba, diu a s'*Hostaler* que preparás dinar per ell i aquells sis homos; perque, si be és ver que son pare no més li havia dit que no los plangués es beure, ell, amb s'alegria que tenia d'haver gonyada sa *joia*, les volia convidar a dinar. Després que En Juan hagué entrada sa somera dins sa paissa, s'asseuen en taula, ell i aquells sis corredors, i vos assegur que pegaren granat a s'arros; sensa que això fos motiu per que n'hi hagués cap que fés cama coixa amb sos altres principis que treguerem, que a tots pegaren fort ferm, i se coneixia amb ells que estaven empenyats en fer quedar bé sa cuinera.

Com aquells sis homos no sabien an'e que venia aquell dinar, se miraven uns amb sos altres, com si volguessen demanar si sabien es motiu perque En Juan les havia convidats.

Acaben de dinar, i llavò En Juan les diu:

— Com sabeu voltros, jo fas de mercader; i voltros de corredors; ja sabeu que es mercaders necessiten des corredors, i es corredors des mercaders per fer es seu negoci; per lo meteix desitjaria que m'ajudásseu a fer ses ba-

arrines, i vos assegur que me tractaré amb voltros com tot un homo.

Amb aquestes paraules d'En Juan yeren es *corredors* de cós que les havia confusos amb sos *corredors* que van de bestiar; pero se guardaren com de caure de fer notar an En Juan sa seua equivocació, i li prometeren que farien tot lo que porien per fer-li fer bones barrines. Amb això se'n despeixen i ja no saberen pus si tal homo era an el mon.

Com la gent hagué dinat, ses faveres se posaren de gom-en-gom, i no s'hi parlava d'altra cosa més que de ses *corregudes* des dos cavalls. Es qui havien gonyades ses messions, xarrayen p'es colzos i convidaven a beure ets amics. Es qui havien perdut, com es qui pert sempre protesta, no estaven conformes que es cavall de *So'n Tort* gonyàs an es de *So'n Romaguer*; perque, si aquesta vegada li havia gonyat, era estat perque es qui el feia córrer, s'era venut, com se veia ben clar; però lo que és amb un altre colcador li gonyarà totes ses vegades que correrán plegats.

Amb això se comensa a fer tart i la gent esterna, que era anada a sa festa, ja és partida, a collar cap a ca-seua.

Es vespre a sa plassa de l'esglesia, com es vespre abans, e-hi hagué bal; però no fonc tan vitenc com es des disapte; i tenfen també ses seues taules ses venedores de vellanes, i la gent des poble se passetjava per allà; però com lo en demà era dia fener, i molts havien d'anar a fer feina, com se feu un poc tart, tothom se'n anà a dormir.

En Juan se passetjà tota sa velhada per sa festa, pensant sempre en sa somera i rebent enhorabones de quatre jovenots, que com ja sabien qui era En Juan, reien demunt sa seua esquena.

Quant En Juan va veure que la gent buidava, ell feu dos doblers de lo mateix i se'n anà també a dormir.

LAU PEL-D'OR.

Ets ous frits

Un al·lot que tenia devés deu anys, i va quedar sensa pare ni mare.—I aré que faig?...—se va dir ell. Devalla an es port, entra a bordo d'una barca, i demana si'l volen per *al·lot mariner*. El van pendre, i el van tractar tant malament que mort de fam i de cansament, quand sa barca tornà a port, si al·lot va pigat enfuita.

Camina, caminaràs, va passar per un hostal; i, com sa fam l'alçava, va demanar mitja dotzena d'ous, i els hi van treure frits. En quatre remoltes se'ls e va fer passar, i, com no tenia cap dobler per pagar, pigà enfuita, com va veure la seva. Per una estona s'havia feta espassar sa fam; però prest li tornà a tocar a sa porta.

— ¡Ara! ¿què faig?...—se va dir es bargantell. A baixa-mar veu una barca nova; hi entra i demana si'l volen per *al·lot de bordo*. L'accepten; sa natu pren vela, i s'al·lot se va veure tan ben tractat com si fos a ca-seua. S'al·lot va créixer i va pujar de categoria, i, jovenet encara, ja era capità; i va fer-se sa nau seva; i n'adquirí d'altres... i es va fer ricàs. Pero en mig de tanta benhauranga, sempre pensava que s'havia menjada, en dies de fam, mitja dotzena d'ous, i no l'havia pagada. I a posta, una vegada, va fer vela cap an aquella terra, de sa fam i de sa mitja dotzena d'ous.

Al saltar en terra li pigà cap dret a s'hostal. Demana si s'enrecorden de sa passada que'ls hi va fer un al·lot, que's va menjar mitja dotzena d'ous ino'ls va pagar. — ¡tant que mus ne recordam, — li van respondre. — Jo somaquell al·lot; digau-me que valen ets ous.

— O! es compte es mal de treure; li van respondre. — D'açò, de sa vostra passada, fa molts d'anys; els sis ous.

1 M'ho contà En Miguej Amel'ler i Bagur des Mitjorn-Gran.

posats a una lloca, hagueren pogut fer sis gallines, que haurien fetes a dotzenes d'ous per cada una; cada ou hauria fet es seu poll o polla. Es compte no més el poden treure els missers de cap de brot, devant sa justícia. Cercavos es vostro, que noltros ja trobarem es nostro. Però, abans hem d'anar an es jutge.

Es capità va acutar es cap; se presenten an es jutge, que els-i senyalà dia i hora: al cap de tres dies a les onze del matí, que hi comparaguessin en sos advocats i procuradors; per aclarir es compte.

Es capità va trobar un mariner veí, molt conegut, li li va contar sa profunda.

— No tengueu mal de cap, capità: es compte es bo treure. Jo me encarreg de defensar vos.

Es dia senyalat, a les deu es capità ja era a ca's mariner.

Aquest va posar una olla amb mig aumut de faves dalt es foc. A les onze, s'hora desicada, ses faves just si arrancaven es bull; va afegir-hi foc es mariner, i a les onze i mitja, que va provar ses faves, les va trobar massa dures encara. Afegiren foc a s'olla, i com li aparagué an es cuiner que ses faves eren ben cuites, els-e posà des un paner, i va dir an es capità:

— Hala, de cap a ca's Jutge.

— A s'arribada, s'Hostaler, advocat, procurador i jutge, venga fer-lis uns bons aixabucs perque'ls i havien fet perdre una hora, espèra qui espèra.

— Sa culpa es de ses faves, — va dir es veiet, — que son estades mal cuitos.

— ¿Quí voleu dir am ses faves?... va preguntar es jutge.

— Veu; jo teng de sembrar mig aumut de faves, i per sembrar-les les he ben bullides.

— ¡ Vos que sereu beneit!... — va dir es jutge. — No sabeu que ses faves bullides no neixen?.

— Tampoc neixen ets ous frits. I s'hostaler ho sab, i vostès també, i així mateix volen armar plet an es capità. Però ja ho haveu sentit: es jutge, pensant en ses faves, ha feta sa sentència d'ets ous frits.

— Te raó es veiet, — va dir es jutge: — Capità: pagau es sis ous, i quedau franc.

FRANCESC CAMPS

Noticies de Manacor

Diumenge passat fonc sa festa que sa familia de l'Il·lm. Sr. Vicari Capítular, quant aquest estava tan malalt antany, havia promesa an el St. Cristo de Manacor. Sa l'Ima. digué l'Ofici i li feren de Ministres sos condeixebles Mn. Juan Aguiló i Mn. Pere Juan Vallespir, de Prevere Assistent son cosí Mn. Juan Ferrer, i predicà Mn. Antoni Truyols i Pont, que se deixà caure un sermó de primera, fent veure com sa gratitud es sa més garrida de totes ses virtuts i una de ses que Déu més estima.

Després de l'Ofici el Sr. Vicari Capítular donà an el Rt. Sr. Rector Arxipreste mil pesetes per l'obra de la grandiosa i gen til esglesia parroquial.

Aquesta setmana ha provat de fer brusqueta, cosa que ha destorbat no poc es sequers, i ventura encara que a causa d'haver-hi tant de temps que no ha plogut, ses figures eren molt aixutes i ses baves no les tudaren gaire.

L'amo'n Bartomeu Serverà amb sa madona i altres de sa familia se'n són anats a fora-Mallorca cap a Saragossa a veure la Mare de Deu del Pilar per donar-li gracies de sa curació de sa madona, que arribà antany a estar tan mala. Que deu los quart de perill i puguen tornar en salvament.

Han comensat a la Parroquia ses Coranta Hores de ses Fies de la Purissima, que acabaran diumenge avespre. Hi predica Mn. Antoni Artigues, que sol agradar tant a Manacor. ¡Hala manacorines i manacorins, si vos n'aprofitau!

Dema dematí a las set i mitja serà sa comunió general de ses Fies, i dilluns hi haurà una funeral per totes ses Fies de la Purissima mortes dins aquest any: Al cel les vegem. Amén.

Ses obres de l'esglesia des Port segueixen endavant; ja hi ha comensat es presbiteri i es campanar i un parei de capelles. Endavant ses atxes!

Tipolit. de Amengual y Muntaner.